

Homoseksualiteit op school

Sinds eind 2012 zijn scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Nederland verplicht om kinderen en jeugdigen te leren om “respectvol om te gaan met seksuele diversiteit”. De wijziging in de kerndoelen moet de tolerantie bevorderen jegens lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders (ook wel: lhbt’s). LHBT-belangengroepen zoals het COC zijn blij met de nieuwe taak van de school. Maar niet iedereen is gelukkig. Er zijn tenminste drie soorten bedenkingen.

1.

Orthodoxe gereformeerde, joodse en islamitische scholen en ouders hebben om godsdienstige redenen moeite met seksuele diversiteit en met onderwijs dat verdraagzaamheid ten aanzien van ‘afwijkende’ seksualiteit propageert. Hoe ver mag de overheid gaan in het opleggen van zulke waarden (verdraagzaamheid jegens lhbt’s) via het openbaar onderwijs en hoe ver mag ze gaan in het opleggen van de taak om die waarden uit te dragen aan het bijzonder onderwijs?

En omgekeerd: Hoe ver reikt de godsdienstvrijheid en de onderwijsvrijheid van leden van minderheden om in eigen kring zich niets gelegen te laten liggen aan de waarden die door de omringende meerderheid belangrijk gevonden worden of zich (de eigen kring) zelfs daarvan af te schermen? Een achterliggende vraag is hoe we in een plurale democratie conflicterende soorten diversiteit op elkaar afstemmen, godsdienstige en seksuele diversiteit.

Het is behalve een moreel ook een grondwettelijk probleem. De plicht om leerlingen te leren respectvol om te gaan met seksuele diversiteit staat op gespannen voet met de vrijheid van onderwijs. Dat er uit de hoek van onder andere Reformatorische en Islamitische scholen betrekkelijk weinig politiek en juridisch lawaai is gemaakt, komt doordat de regering met vertegenwoordigers van de besturen van bijzondere scholen heeft overlegd over de formulering van de wijziging in de kerndoelen en heeft beloofd dat scholen de ruimte krijgen om een en ander op eigen wijze aan te bieden en in te bedden. Gegeven zulke pragmatische oplossingen (‘herenakkoorden’ eigenlijk) dient zich de vraag aan hoe democratisch de Nederlandse onderwijspolitiek en onderwijswet- en regelgeving zijn. En gegeven de compromis-achtige uitkomsten dient zich de vraag aan hoe doeltreffend het beleid is. Twee jaar na de kerndoelenwijziging klagen belangengroepen dat er op Reformatorische en Islamitische scholen weinig terecht komt van de aandacht voor seksuele diversiteit; de minister belooft in reactie hierop nader toezicht en aanvullend beleid.

2.

Seksuele diversiteit wordt door verschillende groepen in de samenleving verschillend gewaardeerd. Of de levenswijzen van lhbt’s aanvaardbaar zijn en respect verdienen is derhalve een controversiële kwestie. Hierom is het onderwijspedagogisch gezien niet vanzelfsprekend dat in het onderwijs kinderen en jeugdigen leren dat die levenswijzen acceptabel zijn, integendeel. Controversiële kwesties moeten in het onderwijs als zodanig, dus als controversieel, behandeld worden, dat wil zeggen: als een onderwerpen waarover verschillende groepen verschillende meningen hebben. Dit wordt het non-

indoctrinatie-principe genoemd. In verscheidene landen is dit principe ook uitdrukkelijk in beleid of wetgeving vastgelegd, onder andere in de VS, Engeland en Duitsland. Wat betekent het non-indoctrinatie-principe voor de manier waarop scholen aandacht besteden aan homoseksualiteit, biseksualiteit en dergelijke?

Het is ingewikkelder dan op het eerste gezicht lijkt. Want onderwijsfilosofen zijn het er weliswaar over eens dat niet *elk* onderwerp dat controversieel is als controversieel behandeld hoeft te worden. Anders zouden immers bijvoorbeeld ook de maanlanding, de Holocaust en de ongezondheid van roken als controversiële issues behandeld moeten worden. Maar ze zijn het er niet over eens welke criteria relevant zijn. In de onderwijsfilosofische discussie hierover, over deze criteria, wordt juist de controverse over de aanvaardbaarheid van de levenswijzen van lhb's als casus gebruikt. Volgens sommigen is het geen controverse waarvoor het non-indoctrinatie-principe geldt, omdat de argumenten tegen aanvaardbaarheid niet "reasonable" zijn. Maar volgens anderen zijn de argumenten wel "reasonable" of is "reasonableness" geen vereiste of dient "reasonable" ruimer begrepen te worden. Wat moeten we onderwijspedagogisch met deze (laten we zeggen) meta-controversialiteit?

3.

Een derde bedenking is van weer andere aard. In en rond het onderwijs maakt men zich zorgen over de 'overladenheid' van het curriculum. Bevorderen van tolerantie jegens lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders ziet men als zoveelste taak voor de school. Er wordt gemopperd dat opnieuw een maatschappelijk probleem op het onderwijs wordt afgewenteld. Scholen hebben het al druk en moeilijk genoeg met het bijbrengen van basale kennis en vaardigheden.

Dit is niet louter een praktische kwestie, maar ook een morele. Keuzen met betrekking tot de inhoud van het onderwijs (samenstelling van het leerplan en selectie van de leerstof) kunnen alleen adequaat gerechtvaardigd worden tegen de achtergrond van enerzijds morele opvattingen over mens en maatschappij en anderzijds morele opvattingen over de functie, het doel en de waarde van onderwijs in relatie tot die van andere instituties, instanties en 'partijen'.